

УДК 373.3:372.881.161.2

DOI: 10.36550/2415-7988-2026-1-222-22-29

КОМПАНИЙ Олена –

доктор педагогічних наук

ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-0947-1780>

e-mail: okompaniy@gmail.com

БОНДАР Тетяна –

учитель вищої категорії, учитель початкових класів

Херсонського ліцею № 51

ORCID: <https://orcid.org/0002-0003-0927-1340>

e-mail: bondartatnik@ukr.net

РОБОТА З ТЕКСТОВИМ МАТЕРІАЛОМ ПИСЬМЕННИКІВ РІДНОГО КРАЮ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

У статті висвітлено значення текстового матеріалу письменників рідного краю у формуванні мовної компетентності молодших школярів. Проаналізовано підходи до трактування тексту в мовознавчих студіях; розглянуто його значення як мовно-мовленнєво-комунікативне комплексне явище (мовне утворення будь-якого обсягу, що складається з лінійно розташованої сукупності речень, об'єднаних у тематичну і структурну цілісність; витвір усного або писемного мовлення, якому властиві єдність теми і задуму, завершеність, внутрішня структурно-синтаксична композиція та віднесеність до того чи того стилю; процес і продукт спілкування комунікатора й реципієнта); обґрунтовано значення застосування творів письменників рідного краю, що сприяють формуванню глибшого розуміння рідної мови, розвитку емоційної чуйності, естетичного сприймання, вихованню патріотичних почуттів та любові до рідного слова.

На прикладі педагогічного досвіду Тетяни Бондар, учительки Херсонського ліцею №51, проілюстровано роботу опрацювання творів херсонських авторів у других і четвертих класах; висвітлено, як літературні твори Миколи Братана, Дніпрової Чайки, Анатолія Кичинського, Валентини Нижеголенко, Люко Дашивар та інших письменників Херсонщини інтегруються в освітній процес через інтерактивні форми роботи, квести, творчі завдання та елементи критичного мислення. Зокрема, у другому класі опрацювання поетичних мініатюр Миколи Братана супроводжувалося різноманітними дидактичними вправами: від роботи з деформованими текстами до інтерактивних завдань на розвиток техніки читання, критичного мислення, пам'яті та уваги. У четвертому класі реалізовано інтерактивний урок-квест «Літературна Херсонщина», що передбачав знайомство з творчістю кількох письменників краю. Учні виконували завдання на відновлення прізвищ та псевдонімів письменників, добір влучних слів, розв'язання ребусів, інтерактивну роботу з географічними картами тощо.

Запропоновані методичні підходи засвідчують ефективність використання текстів письменників рідного краю для розвитку мовленнєвих умінь, читацької грамотності та патріотичного виховання учнів.

Ключові слова: текст, текстовий матеріал письменників рідного краю, молодші школярі, інтерактивні технології.

KOMPANII Olena –

Doctor of Pedagogical Sciences

ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-0947-1780>

e-mail: okompaniy@gmail.com

BONDAR Tetiana –

Teacher of the Highest Category, Primary School Teacher

Kherson Lyceum № 51

ORCID: <https://orcid.org/0002-0003-0927-1340>

e-mail: bondartatnik@ukr.net

WORKING WITH TEXTS BY LOCAL AUTHORS IN PRIMARY SCHOOL

The article highlights the significance of using texts by local authors in developing the language competence of primary school students. It analyzes various approaches to interpreting texts in linguistic studies and examines the text as a complex linguistic, speech, and communicative phenomenon. A text is seen as a language unit of any length, consisting of a linearly arranged set of sentences united by thematic and structural integrity; a product of oral or written speech characterized by unity of topic and intention, completeness, internal structural-syntactic composition, and association with a particular style; and as both a process and a product of communication between a communicator and a recipient.

The importance of using works by local authors is substantiated as a means of deepening the understanding of the native language, fostering emotional sensitivity, aesthetic perception, and nurturing patriotic feelings and love for the native word. Using the pedagogical experience of Tetiana Bondar, a teacher at Kherson Lyceum No. 51, the article illustrates the implementation of texts by Kherson-based authors in the second and fourth grades. It demonstrates how the literary works of Mykola Bratan, Dniprova Chaika, Anatolii Kychynskyi, Valentyna Nyzheholenko, Lyuko Dashvar, and other Kherson writers are integrated into the educational process through interactive activities, quests, creative assignments, and elements of critical thinking. For example, in the second grade, work with poetic miniatures by Mykola Bratan involved various didactic exercises, from working with jumbled texts to interactive tasks aimed at developing reading skills, critical thinking, memory, and attention. In the fourth grade, an interactive quest lesson titled "Literary Kherson Region" was conducted, which introduced students to the works of several local writers. The students completed tasks such as restoring authors' surnames and pseudonyms, selecting apt words, solving riddles, and working interactively with geographical maps.

The proposed methodological approaches demonstrate the effectiveness of using texts by local authors to develop students' speech skills, reading literacy, and patriotic education.

Key words: text, texts by local authors, Kherson region, primary school students, interactive technologies.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. У зв'язку з трансформацією освітнього процесу відбуваються зміни в оновленні змісту

освітніх програм та переосмисленні очікуваних результатів. Основну увагу приділено формуванню компетентного мовця, який вправно володіти

арсеналом мовних і мовленнєвих умінь. У цьому контексті особливої актуальності набуває використання текстового матеріалу – як засобу навчання, що має потужний виховний та освітній потенціал. Саме в межах тексту розкривається значення слова, усвідомлюються функції мовних одиниць, виховується повага до мови та національна свідомість особистості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукове обґрунтування ролі тексту в системі навчання української мови, його переваги у навчальному процесі, критеріїв відбору та ефективні прийоми роботи представлено в працях З. Бакум, О. Божко, М. Вашуленка, Н. Голуб, О. Горошкіної, С. Караман, О. Компаній, М. Пентиліук та інших дослідників. Водночас питання педагогічної цінності творів місцевих письменників і їх застосування у початковій школі залишається майже не розкритим.

Мета статті – показати значення творів письменників рідного краю у формуванні особистості молодших школярів, розкрити методичні підходи до їх використання та поділитися результатами практичної роботи вчителів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Текст – це інтегративна багатогранна й різнопланова одиниця, в тлумаченні якої не існує єдиного розуміння. Одні науковці розглядають його як одиницю мови (В. Рінберг), інші – як продукт мовлення (І. Гальперін, М. Пентиліук), треті – як комунікативне утворення (Ф. Бацевич, Н. Грона, О. Селіванова).

З позиції мови, текст є знаком або безліччю знаків, що показують «мову в дії». На думку П. Гіро, «це структура, замкнуте ціле, в рамках якого знаки утворюють систему відношень» [4, с. 110].

У контексті мовлення текст є «усною чи письмовою, монологічною чи діалогічною змістовою й структурно-завершеною системою з кількох або багатьох речень, яким властива інформаційна насиченість і виражене ставлення автора до висловленого повідомлення» (М. Пентиліук [3, с. 98]). До того ж текст є витвором мовленнєвого процесу, що відзначається завершеністю, об'єктивністю у вигляді письмового документа, літературною опрацюваністю; витвір, який містить заголовки, особливі структурні одиниці (надфразних єдностей), різні типи лексичного, граматичного, логічного, стилістичного зв'язку, і має певну цілеспрямованість та прагматичну настанову (І. Гальперін). У дефініціях Л. Мацько та Л. Кравець наголошується, що «текст – це писемний або усний масив, який становить лінійну послідовність висловлень, об'єднаних смисловими і формально-граматичними зв'язками, спільною тематичною і сюжетною здатністю» [2, с. 32]. Отже, сутність тексту дослідники розкривають через реалізацію його в мовленні: висловлювання; передане засобами мови розгорнуте мовленнєве повідомлення, що матеріально втілює авторську інтенцію.

Інші дослідники (Ф. Бацевич, Н. Грона, В. Мельничайко, О. Селіванова) впевнені, що текст є насамперед поняттям комунікативним, оскільки становить результат спілкування.

Проаналізувавши різні визначення, текст

розглядаємо як комплексне явище – мовно-мовленнєво-комунікативне: а) мовне утворення будь-якого обсягу, що складається з лінійно розташованої сукупності речень, об'єднаних у тематичну і структурну цілісність; б) витвір усного або писемного мовлення, якому властиві єдність теми і задуму, завершеність, внутрішня структурно-синтаксична композиція та віднесеність до того чи того стилю; в) процес і продукт спілкування комунікатора й реципієнта.

Джерелознавчий аналіз засвідчив, що текст у навчальному процесі виконує важливу функцію як для вчителя, так і для учнів. Для педагога він слугує дієвим інструментом формування ключових компетентностей, а для школярів – джерелом нових знань, матеріалом для аналізу, осмислення та вивчення [1]. Саме тому на уроках доцільно використовувати тексти різних стилів, типів і тематичних спрямувань. Особливе місце серед навчальних матеріалів посідають твори письменників рідного краю. Вони близькі й зрозумілі дітям, адже відображають знайоме середовище, наповнені духом місцевих традицій, культурним колоритом та мовними особливостями. Такі тексти не лише сприяють розвитку мовної й мовленнєвої компетентності, а й виховують любов до «малої Батьківщини» – місця, де пролунало перше слово, зроблено перший крок, здійснено перше відкриття.

Для тих, хто виріс серед широких ланів баштанів, біля таємничих «скіфських баб» та унікальної Олешківської пустелі, рідна Херсонщина – це не просто місце на карті, а «мала Батьківщина», сповнена історії, традицій і душевного тепла. Цей регіон славиться не тільки красою таврійського степу, а й своїми літературними талантами. Серед видатних митців краю – Микола Братан, Юрій Голобородько, Іван Куліш, Анатолій Кичинський, Валентина Нижоголенко, Дніпрова Чайка, Василь Шаройко, твори яких є цінним джерелом для розвитку мовлення, техніки читання, естетичного смаку та національної самосвідомості учнів. Творчість письменників представлена поетичними творами про природу таврійського краю, абетками та загадки для дітей, гуморесками, оповідання з життя народу тощо.

Впроваджувати роботу з текстовим матеріалом письменників рідного краю доцільно розпочинати вже в початковій школі, адже саме в цьому віці закладається основа ціннісного ставлення до рідної мови, культури та національної спадщини. Опрацювати матеріал можна за допомогою сучасних методичних прийомів, зокрема інтерактивних форм навчання, елементів критичного мислення та творчого осмислення прочитаного.

Яскравим прикладом ефективної роботи з текстами письменників Херсонщини в початкових класах є педагогічна діяльність Тетяни Бондар, учительки Херсонського ліцею №51. Розглянемо фрагменти уроків, проведених у другому та четвертому класах.

У другому класі був проведений урок на основі творчості Миколи Братана. Його мета полягала не лише в ознайомленні з біографією письменника та його поетичними мініатюрами, а й в удосконаленні техніки читання. Для

опрацювання текстів використовувалися різноманітні завдання. Спочатку школярі читали вірші та відповідали на запитання, а потім працювали з їх деформованими версіями: з пропущеними або закритими буквами, зайвими елементами, напівзакритими рядками, з'єднаними словами,

віддзеркаленими написами, а також текстами, розміщеними по спіралі, хвилеподібно. Окрім цього, дітям пропонувалися інтерактивні завдання, такі як «Хто під парасолькою?» та «Оживи малюнок».

У спеку

І джинси, й модну сорочину,
У спеку Ярик знов не зняв.
- Тобі не холодно, хлопчино?
- Так я ж одітий, - відказав.

- Чому у спеку не бажано одягати джинсовий костюм?

- Чому у спеку не бажано одягати джинсовий костюм?

У спеку

І дж_нс_, й м_дн_ с_р_ч_н_,
У сп_к_ _р_к зн_в н_ зн_в.
- Т_б_ н_ х_л_дн_, хл_пч_н_?
- Т_к я ж _д_т_й, - в_дк_з_в.

Дятел

Я люблю цього пташк^а,
Праця в нього з^атяжк^а.
Не жаліючи себе,
Знову дерево довбе.
Стережися короїд –
Будеш дятлу на обід.

Я люблю цього пташк^а, Праця в нього з^атяжк^а.
Не жаліючи себе, Знову дерево довбе.
Стережися короїд – Будеш дятлу на обід.

Залізний кінь

Насмішила всіх нас Алла,
Як гасала по двору.
Самокат свій зупиняла —
На весь двір гукала "Тпрру!"

- Чому автор так назвав свій вірш? Який ще вид транспорту називають «залізний кінь»? Як ти думаєш, чому?

- Чому автор так назвав свій вірш? Який ще вид транспорту називають «залізний кінь»? Як ти думаєш, чому?

Швидкочитання

Знашлкіазщрїтїтї ксітнуб

Нсадсімфіюшдиюлиа висуїгх нсажс
Арлялша,
Язк гцайсжапляа пно длвеонрю.
Сюаямжожкваят сївіїуй
знугпфийнояклна —
Нша вхеєсфь дшвдімр гдудкфайлша
"Тепмрфбу!"

Круглий банан

Покуштував Андрійко диню спілу,
До діда завітавши на баштан.
І заявив: - Мені не зрозуміло,
Чому він круглим виріс, цей банан?

- Чи знаєш ти, як росте диня? А банан? Чи може банан вирости на баштані?

- Чи знаєш ти, як росте диня? А банан? Чи може банан вирости на баштані?

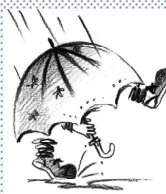
Швидкочитання

нбнбд йнптуqx

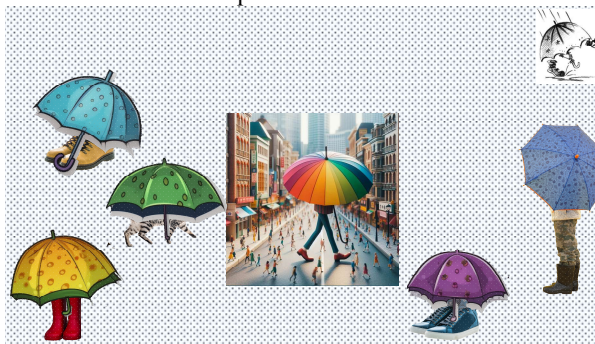
уїпїо оннд охїїрдна аввутшюп
нбтшбд бн ншавтївбє вдід оД
опімүеоде эн інэм - :янавбє І
?нбнбд йнбд ,сіqnв мпптуqx нів үмоП

Парасолька йде по місту

Дощик сіється краплистий,
Петрик вийшов погулять.
Парасолька йде по місту -
Лише кеди миготять.

Інтерактивна вправа «Хто під парасолькою?»

Швидкочитання

Парасолька йде по місту

Дощик сіється краплистий
Петрик вийшов погулять
Парасолька йде по місту -
Лише кеди миготять

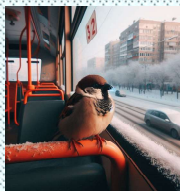
Швидкочитання

Парасолька йде по місту

Дощик сіється краплистий,
Петрик вийшов погулять.
Парасолька йде по місту -
Лише кеди миготять.

Несподіваний пасажир

Горобець в морозну днину,
У тролейбус залетів.
Покататись, як дитина,
Чи погрітись захотів?

- Куди, на твою думку, міг їхати горобець?

- Куди, на твою думку, міг їхати горобець?

Швидкочитання

Несподіваний пасажир
Горобець в морозну днину,
У тролейбус залетів.
Покататись, як дитина,
Чи погрітись захотів?

В чому річ?

Я ходжу на пляж із другом
І ніяк я не збагну:
Цуцик плаває без круга,
Я ж без круга знов тону.

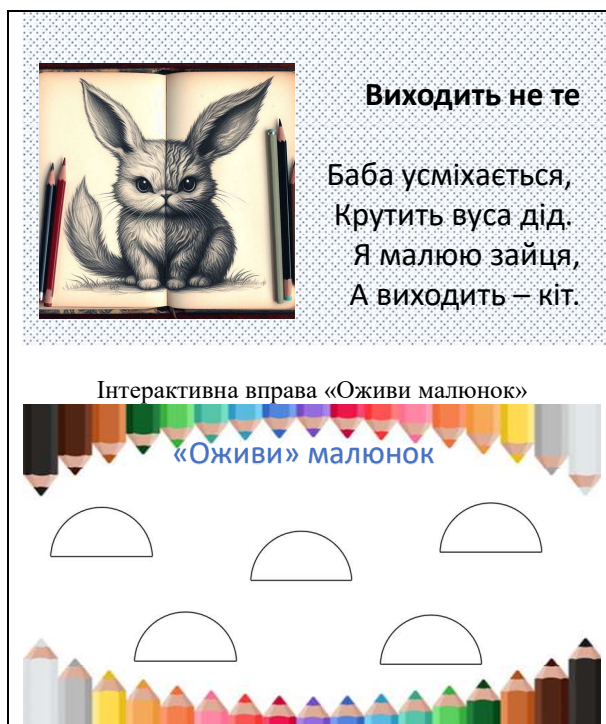

- Що потрібно зробити,
щоб разом із цуциком
плавати?
- Які правила
поводження на воді ти знаєш?

Що потрібно зробити, щоб разом із цуциком плавати?

Які правила поведінки на воді ти знаєш?

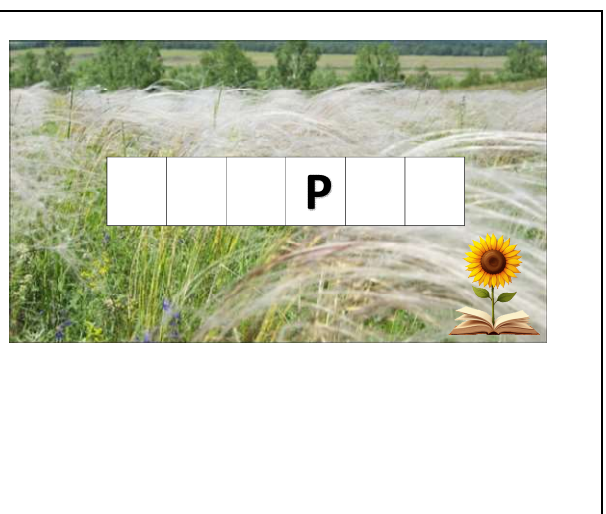
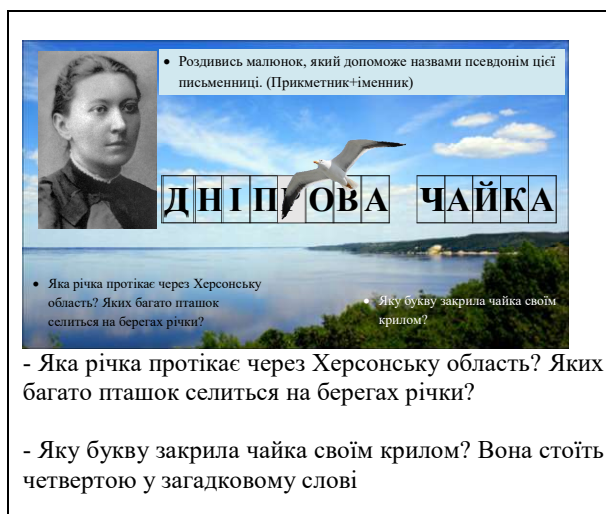
Я ходжу на пляж із другом
І ніяк я не збагну:
Цуцик плаває без круга,
Я ж без круга знов тону.

У четвертому класі був проведений інтерактивний урок-квест «Літературна Херсонщина». Його головним персонажем став допитливий Соняшник, який запросив учнів у захопливу подорож сторінками життя і творчості херсонських письменників: Л. Василевською-Березіною (Дністрова Чайка), А. Кичинським, В. Шаройком, В. Нижоголенко, І. Черновою (Люко Дашвар). За правильне виконання завдань, відкривалися літери, що утворювали стародавню грецьку назву херсонського краю.

Так, ознайомившись з біографією Л. Василевською-Березіною учням було запропоновано на основі малюнку скласти псевдонім письменниці, який складається з прикметника та іменника. Щоб полегшити виконання завдання вчитель ставив низку навідних питань: Яка річка протікає через Херсонську область? Яких пташок можна побачити на берегах річки?

Назвавши правильно псевдонім, школярі відкрили букву, яку чайка приховала під крилом. Саме вона стала четвертою у закодованому слові.

Робота над творчістю Анатолія Кичинського передбачала виконання низки інтерактивних завдань: назвати прізвище автора, вставляючи букву, що є голосним звуком у слові «дим»,

прочитати вірш, добираючи з довідки влучне слово, знайти власну назву та визначити в ній наголошену голосну, яка стає другою літерою в загадковому слові.

Щоб дізнатися прізвище ще одного відомого літератора Херсонщини, вставте букву, що позначає голосний звук у слові «димо».

Анатолій

КИЧИНСЬКИЙ

КОЛИХАННЯ ЗЕМЛІ ...

Пахне хлібом _____

Пахне сіллю _____

Пахне потом _____

Сходить вечір на _____

Нахилившись, чоло шостим потом сівва.

Онується ніч і старас з чола краплі сьомого поту.

І, відлучив _____, губи кажуць землі найвищої тії _____

(і слово «Листопада-Земля»)

земля

Сиваш

робота

хліб

слова

Знайти в вірші власну літеру. Вставити в ній наголосом голосну. Записати в друге в загадке слово.

А **Р** _____

Окрема частина квесту дала змогу дослідити доробок третього письменника Василя Шаройко. Діти розгадували ребус, що приховував його прізвище, читали вірш «Де поділися Карпати» та працювали з інтерактивною картою: позначали

місцезнаходження Карпат, столиці України та Херсонської області, відгадували загадку. Остання літера відгадки ставала кінцевою буквою закодованого слова.

Розшифруйте ребус та дізнайтеся прізвище ще одного письменника нашого краю, який в своєму доробку має смішинки-веселинки.

шапка **'''** рій **i=0** коні **3, 4**

Василь

ШАРОЙКО

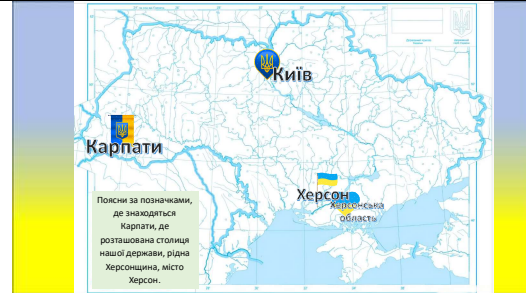
Василь Шаройко

Де поділися Карпати

Гірко
Схлипує
Надійка.
- Ти чого?
- У мене двійка.
- А за що?
Дозволь узнати.

- Я забула:
Де Карпати.
- Пригадай, -
Повчає Алла. -
Дивно!
Де ти
їх поклала?!

З книги
«Хитрий щоденник»

Київ

Карпати

Херсонська область

Херсон

Пояснити за позначками, де знаходяться Карпати, де розташована столиця нашої держави, річка Херсонщина, місто Херсон.

Загадка Василя Шаройка допоможе дізнатися останню букву загадкового слова. У відгадці вона теж остання.

Гнізд
Ніколи
Не будує,
Власних діток
Не годує,
В лісі
Голосно гука...
Відгадайте:
Хто така?

А **Р** **Я**

Творчість іншого автора (В. Нижоголенко) учні досліджували за допомогою наступних завдань: відновити прізвище письменника, вставляючи послідовно голосні ІЕОЕО, за QR-кодом чи посиланням прочитати оповідання «Майбутній музикант».

(https://drive.google.com/file/d/1lu6F2d_ZHCSV16czSXz6hUg9YWzt7KgD/view?usp=sharing), знайти в

тексті два подібних за звучанням слова – одне позначає ноту, інше – приправу, визначити, яка літера змінила значення слова. Вона стала п'ятою в загадковому слові.

«Чому сонечко плаче?», «Надушений суп», «Кмітливе поросятко», «Хитра бібліотека» - це все назви збірок відомої херсонської авторки, яка написала багато цікавих оповідань про дітей, про їхні пригоди і переживання.

Встав послідовно букви ІЕОЕО та дізнаєся її прізвище.

Валентина

НИЖЕГОЛЕНКО

НОТА **С О Л Ї**

ПРИПРАВА **С І Л Ї**

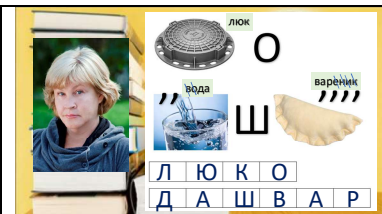
Яка буква змінила ноту на приправу? Запиши її п'ятою в загадке слово.

А **Р** **І** **Я**

Відкрити для себе псевдонім сучасного автора Херсонщини та знайти третю букву закодованого слова допоміг ребус і завдання (визначте, яка

буква, окрім літери р, повторюється в псевдонімі та в прізвищі письменниці. Поставте її в загадкове слово на третє місце).

ЛЮКО ДАШВАР – це псевдонім сучасної української письменниці Ірини Іванівни **ЧЕРНОВОЇ**, яка народилася і виросла в м. Херсоні. Вона є лауреатом премії «Коронація слова». А також має відзнаку «Золотий письменник України».

Визначте, яка буква, окрім літери р, повторюється в псевдонімі та в прізвищі письменниці. Поставте її в загадкове слово на третє місце.

На завершальному етапі квесту вчитель запропонував учням відгадати загадкове слово. Варто зазначити, що більшість дітей успішно впоралася з цим завданням. Якщо ж хтось із учнів вагається у відповіді, можна дати підказку: спочатку знайти глухий приголосний звук у прізвищі М. Братана, а потім, використовуючи розшифроване слово, прочитати уривок із вірша, вставляючи його у відповідне місце.

Микола Братан - є автором більше 100 книг. Багато поезій присвятив рідному краю. Більше 30 років був незмінним головою Херсонської філії Національної спілки письменників України.

Буква, що позначає глухий приголосний звук в прізвищі поета, допоможе тобі прочитати загадкове слово.

Буква, що позначає глухий приголосний звук в прізвищі поета, допоможе тобі прочитати загадкове слово.

Микола Братан

Прочитайте уривок з вірша Миколи Братана, вставляючи загадкове слово

По тобі Дніпро могутній плине,
І до тебе горнуть моря,
Золота південна Україно,
Легендарна Таврія моя.

Висновки та перспективи подальших розвідок напряму Текстовий матеріал посідає важливе місце в освітньому середовищі, оскільки забезпечує ефективну комунікацію, формує мовну й мовленнєву компетентність, розвиває мислення, пробуджує емоції, естетичні переживання та любов до рідного слова. Ці завдання успішно реалізуються завдяки використанню текстів різноманітних стилів, типів і тематичних напрямів. Особливу роль відіграють твори письменників рідного краю, які наближають дітей до мовної спадщини, сприяють глибшому усвідомленню традицій та звичаїв, а також розвивають естетичний смак і любов до рідного слова. Продуктивно працювати з цими текстами допомагають інтерактивні технології, що дають можливість не лише вивчати матеріал, а й осмислювати його, аналізувати та застосовувати набуті знання в практичній діяльності.

Перспективи розвитку теми статті полягають у поглибленому аналізі педагогічної цінності літератури рідного краю, створенні методичних систем роботи з текстами для різних етапів навчання та поширенні досвіду їх використання серед учителів початкової школи.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Компаній О. В. Реалізація принципу наступності у формуванні текстотворчих умінь молодших школярів на завершальному етапі початкової мовної освіти: дис. ...

докт. пед. наук: 13.00.02. КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти». Херсон. 2021. 536 с.

2. Мацько Л. І., Кравець Л. В. Культура української фахової мови: навч. пос. для студ. ВНЗ. К. : Академія. 2007. 360 с.

3. Пентиліук М. І. Текст: Лінгвостилістичний аспект. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Лінгвістика»: зб. наук. пр. Вип. IX. Херсон : Видавництво ХДУ. 2009. С. 37–42.

4. Guiraud P. Le français populaire. Paris: Presse Universitaire de France, 1996. 117 p.

REFERENCES

1. Kompanii, O.V. (2021). Realizatsiia pryntsyphu nastupnosti u formuvanni tekstotvorchykh umin molodshykh shkoliariv na zavershalnomu etapi pochatkovoi movnoi osvity [Implementation of the Principle of Continuity in Developing Text-Creation Skills of Primary School Pupils at the Final Stage of Elementary Language Education]: dys. ... dokt. ped. nauk: 13.00.02/ KVNZ «Khersonska akademiia neperervnoi osvity». Kherson. 545 s. [in Ukrainian]

2. Matsko, L. I., Kravets, L. V. (2007). Kultura ukrainiskoi fakhovoi movy [Culture of the Ukrainian Professional Language]: navch. pos. dlia stud. VNZ. K. : Akademiia. 360 s. [in Ukrainian]

3. Pentyliuk, M. I. (2009). Tekst: Linhvostylistychnyi aspekt [Text: The Linguostylistic Aspect] Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Seriya «Linhvistyka»: zb. nauk. pr. Vyp. IX. Kherson : Vydavnytstvo KhDU. S. 37–42. [in Ukrainian]

4. Guiraud, P. (1996). Le français populaire. Paris: Presse Universitaire de France. 117 p. [in France]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

КОМПАНИЙ Олена – доктор педагогічних наук.

Наукові інтереси: дидактика, лінгводидактика початкової, середньої та вищої школи.

БОНДАР Тетяна – учитель вищої категорії, учитель початкових класів Херсонського ліцею № 51.

Наукові інтереси: лінгводидактика початкової школи, інноваційні технології.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

KOMPANII Olena – doctor of Pedagogical Sciences.

Scientific interests: didactics, linguodidactics of primary, secondary and higher schools.

BONDAR Tetiana – Teacher of the Highest Category, Primary School Teacher Kherson Lyceum № 51.

Scientific interests: linguodidactics of primary, innovative technologies.

Стаття надійшла до редакції 18.12.2025 р.

Стаття прийнята до друку 25.12.2025 р.

УДК 378.147:37.015.31(373.3)

DOI: 10.36550/2415-7988-2026-1-222-29-33

КОТЕЛЯНЕЦЬ Наталка –

доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної та початкової освіти

Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0575-5205>

e-mail: nvnatalka@ukr.net

ТЕХНОЛОГІЧНА ОСВІТА У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ: ВИКЛИКИ ТА ШЛЯХИ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ

У статті досліджуються теоретичні та практичні аспекти підготовки майбутніх учителів початкових класів до технологічної освіти. Зазначено, що технологічна освіта посідає важливе місце у формуванні ключових компетентностей молодших школярів, зокрема конструктивних, креативних, логічних, дослідницьких та просторових умінь. Наголошується, що сучасна школа потребує педагога, здатного організовувати навчальний процес із використанням різноманітних матеріалів, інструментів та інноваційних методик, інтегруючи технологічну діяльність у зміст освітніх дисциплін. У цьому контексті підготовка майбутніх учителів має передбачати цілеспрямоване формування професійних компетентностей, розвиток технологічної, комунікативної, проєктно-дослідницької та організаційно-педагогічної готовності.

Проаналізовано ключові виклики, які ускладнюють якісне опанування технологічної освітньої галузі студентами педагогічних спеціальностей. До них належать: обмеженість матеріально-технічної бази в університетах, недостатня кількість практико-орієнтованих занять, фрагментарність проєктно-дослідницької підготовки, потреба в інтеграції технологічної освіти з іншими навчальними дисциплінами, а також недостатній рівень засвоєння цифрових інструментів і STEM/STEAM-підходів. Підкреслено, що вирішення цих проблем є необхідною умовою формування педагога, здатного забезпечити творчу діяльність молодших школярів, організувати продуктивне середовище практичної взаємодії та реалізувати особистісно орієнтований підхід.

Проведений аналіз сучасних наукових праць дозволив окреслити основні тенденції розвитку технологічної освіти та напрями вдосконалення професійної підготовки вчителя. Відзначено зростання ролі інтегрованих і проєктних форм навчання, підсилення практичного компонента, застосування цифрових платформ і конструкторських програм, використання дизайн-мислення, а також впровадження міждисциплінарних завдань, що поєднують технології з природничою, математичною та мистецькою освітою. Особливу увагу приділено ролі креативного, логічного, просторового та алгоритмічного мислення у професійній підготовці майбутнього педагога, оскільки саме ці складники визначають здатність учителя проєктувати ефективні технологічні завдання, керувати творчим процесом учнів і сприяти розвитку їхньої практичної компетентності.

Ключові слова: технологічна освіта, початкова школа, підготовка майбутніх вчителів, STEM/STEAM, проєктно-дослідницька діяльність, дизайн-мислення, креативність, професійна компетентність.

KOTELIANETS Natalka –

Doctor of Pedagogy, Professor,

Head of the Chair of Pre-school and Primary School Education of Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0575-5205>

e-mail: nvnatalka@ukr.net

TECHNOLOGICAL EDUCATION IN PRIMARY SCHOOL: CHALLENGES AND WAYS OF TEACHER'S TRAINING

The article examines the theoretical and practical aspects of preparation of future primary school teachers for technological education. It is noted that technological education plays an important role in formation of the key competencies of young learners, particularly constructive, creative, logical, research, and spatial skills. It is emphasized that the modern school requires a teacher capable for organizing the educational process using a variety of materials, tools, and innovative methods, integrating technological activities into the content of academic subjects. In this context, the training of future teachers should include the purposeful development of professional competencies, as well as technological, communicative, research-project, and organizational-pedagogical readiness.

The key challenges that complicate the effective acquisition of technological education by students of pedagogical specialties are analyzed. These include limited material and technical resources in universities, insufficient practice-oriented training sessions, fragmented research and project preparation, the need for integration of technological education with other academic disciplines, and the insufficient mastery of digital tools and STEM/STEAM approaches. It is emphasized that overcoming these challenges is essential for preparation of a teacher capable of ensuring the creative activity of young learners, organizing a productive environment for practical interaction, and